

לשוננו לעם

עורך: חיים א' כהן

מתוך

כרך נ, תשנ"ט

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

גד בן-עמי צרפתי

יהודי, עברי, ישראלי

בעקבות מאמרו של משה בר-אשר (מ' בר-אשר, "איש יהודי היה בשושן הבירה", לשוננו לעם נ [תשנ"ט], ב, עמ' 76–79) המציין את הוראת השם **יהודי**, עלה על דעתי להזכיר שבאיטלקית אפשר לבטא הוראה זו בשלושה תארים, והם israelita (> ישראלי), ebreo (> עברי) ו-giudeo (> יהודי), הנבדלים זה מזה רק בקונוטציה שלהם המביעה דרגת בוז הולכת ועולה מן הראשון לשלישי. הטעם השלילי ביותר של התואר האחרון נובע כנראה מקרבתו האטימולוגית והפונטית לשם יהודה איש קריות, האיש אשר לפי האוונגליונים מכר את משיחם. למעשה התואר **ישראלי** הוא הניטרלי והרגיל בשיחה מנומסת, התואר **עברי** משמש בטעם לוואי של גנאי, כגון "אל תהיה עברי", כלומר "אל תהיה קמצן", והתואר **יהודי**, שהוא התואר הניטרלי בספרות האיטלקית העתיקה, משמש באיטלקית החדשה רק כשהדובר רוצה להביע סלידה רבה. ראיות לדירוג זה הן האמרה העממית "ישראלי (israelita) הוא עברי (ebreo) עשיר" והעובדה שבשנת 1938, יחד עם חקיקת חוקי הגזע, בא השימוש הרחב בתואר **יהודי** (giudeo). היום, כידוע, **ישראלי** הוראתו 'אזרח (או תושב) של מדינת ישראל', והוא מתורגם באיטלקית israeliano.

הערת העורך: בדומה אף הרוסית מבדילה בין **יְבְּרִי** (еврей [> עברי]) – המילה הניטרלית ל"יהודי" – ובין **ז'יד** (жид [> יהודי]), שהוא, כידוע, כינוי הגנאי ליהודי בפי הרוסים.